

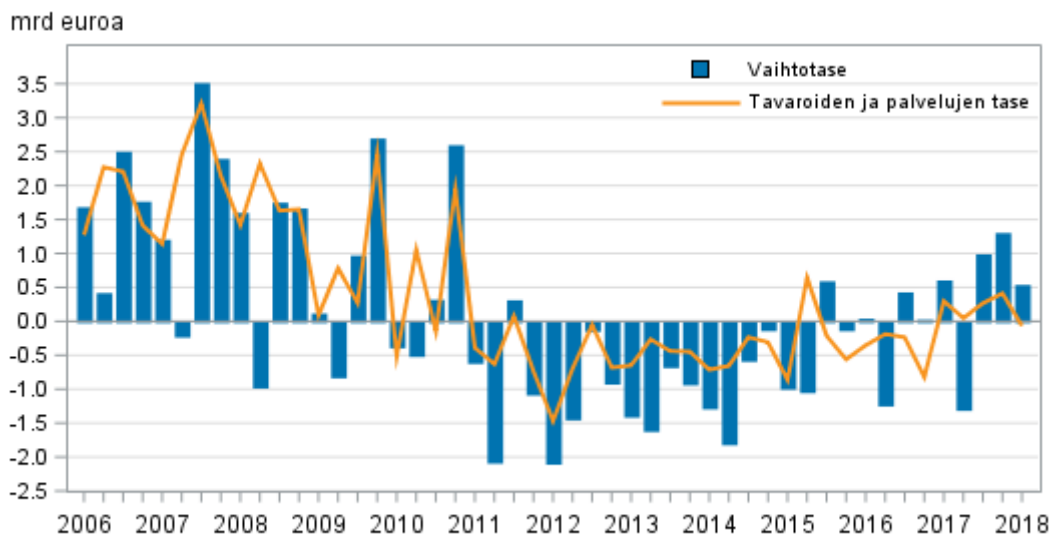
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2018, 1. neljännes ja 2018, huhtikuu

Vaihtotase ylijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä. Maksutaseen mukainen tavaravienti kasvoi 5 prosenttia ja palveluvienti 2 prosenttia. Tavaroiden ja palveluiden nettovienti kääntyi lievästi alijäämäiseksi tuonnin kasvaessa vientiä nopeammin. Vaihtotaseen ylijäämää kasvatti sijoitustulojen ylijäämä. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä vaihtotase oli 0,5 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palvelujen tase oli lievästi alijäämäinen ja ensitulon tili oli ylijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataaseen ylijäämää kertyi 0,5 miljardia euroa. Palvelutase oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä. Palvelutaseen heikentymiseen vaikutti erityisesti televiestintä-, tietotekniikka- ja tietopalvelujen viennin pieneneminen verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen.

Maksutaseen mukainen tavaravienti oli 15,4 miljardia euroa vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä eli tavaravienti vahvistui 5 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta. Tavaratuonti nousi 15,1 miljardiin euroon, 7 prosenttia vuoden takaisesta.

Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä palveluvienti kasvoi 2 prosenttia ja palvelutuonti 5 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti nousi 6,4 miljardiin euroon ja palvelutuonti 6,8 miljardiin euroon ja näin ollen palvelutase oli jälleen alijäämäinen.

Maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo ja tulojen uudelleenjako

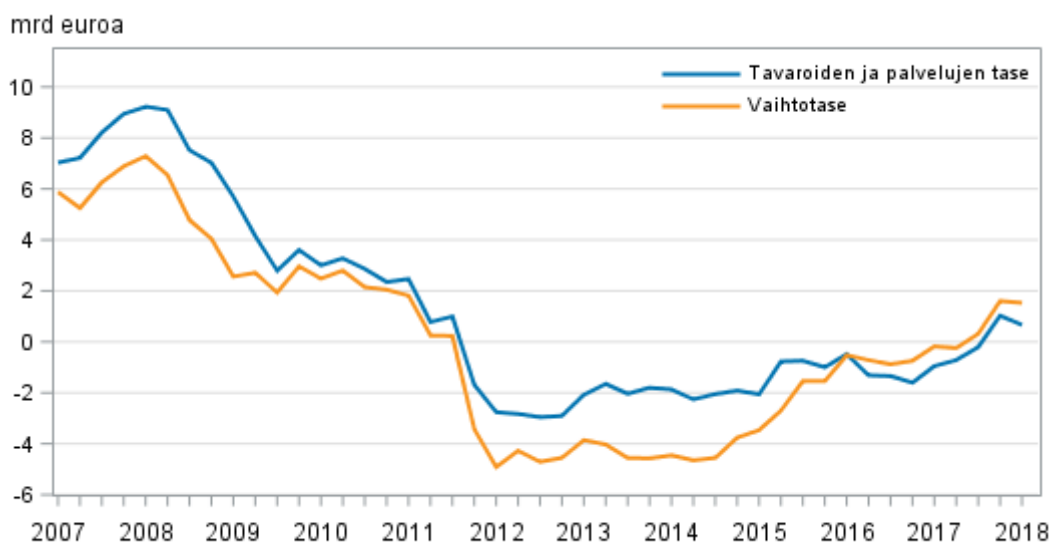
Ensitulon tili oli 1,2 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Sijoitustuloja maksettiin Suomeen nettomääräisesti 1,0 miljardia euroa vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä.

Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä.

Vaihtotase alijäämäinen huhtikuussa 2018

Vaihtotase oli huhtikuussa 0,9 miljardia euroa alijäämäinen. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo kasvoi 19 prosenttia vuodentakaisesta. Viennin arvoa nosti [Tullin tietojen](#) mukaan 0,5 miljardin euron suuruinen laivatoimitus Saksaan. Vaihtotaseen alaristä maksutaseen mukainen kauppataase oli ylijäämäinen. Palvelutase, ensitulon tili ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämäisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

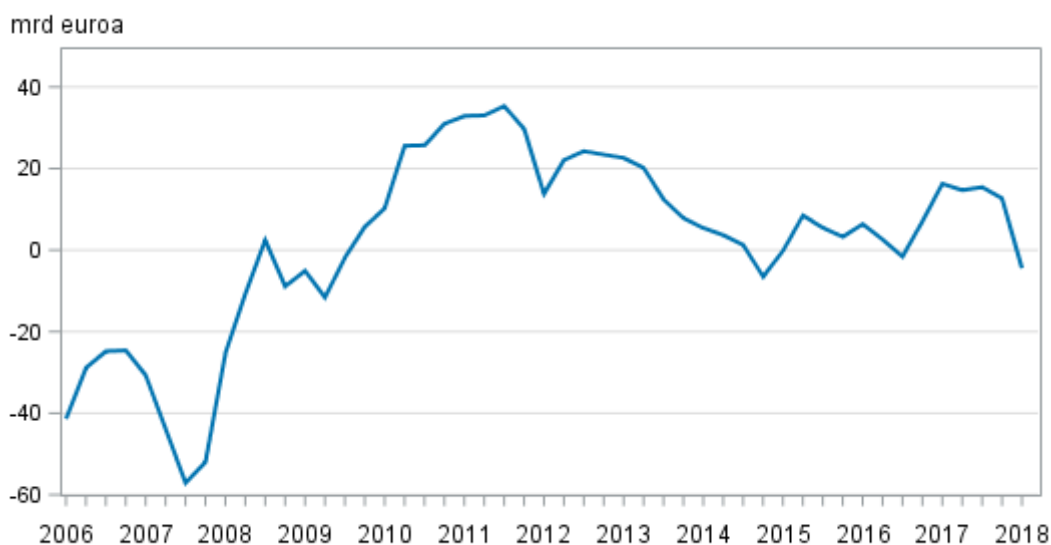
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema negatiivinen

Vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 623,9 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 628,3 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten negatiivinen ensimmäisen neljänneksen lopussa, kun velkoja oli 4,4 miljardia euroa saamia enemmän. Nettovarallisuus heikkeni verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 12,7 miljardia euroa. Sekä ulkomaiset saamiset että velat kasvoivat ensimmäisellä vuosineljänneksellä, mutta velat kasvoivat saamia enemmän. Suomen ulkomaisista sijoituksista virtasi pääomaa pois 13,3 miljardia euroa ja velkoja vähennettiin 9,2 miljardia euroa.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaista varallisuusasemaa heikensi vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä eniten muut rahalaitokset -sektorin nettovarallisuusaseman heikkeneminen -125,7 miljardista eurosta -151,5 miljardiin euroon ja yrityssektorin nettovarallisuusaseman heikkeneminen -62,2 miljardista eurosta -71,8 miljardiin euroon. Suurimmat ulkomaiset nettosaamiset olivat työeläkelaitoksilla, 139,5 miljardia euroa ja suurimmat ulkomaiset nettovelat muut rahalaitokset -sektorilla.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Pääomaa virtasi Suomeen arvopaperisijoituksina

Vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti 4,1 miljardia euroa, mikä heikensi ulkomaista nettovarallisuusasemaa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, 3,3 miljardia euroa. Suomesta virtasi pääomaa ulkomaille rahoitustaseen pääeristä ainoastaan muina sijoituksina, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti 0,2 miljardia euroa.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa olivat 155,8 miljardia euroa ja vastaavat velat 114,7 miljardia euroa. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli siten positiivinen ensimmäisen neljänneksen lopussa, kun saamia oli 41,0 miljardia euroa velkoja enemmän. Suorien sijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni ensimmäisellä neljänneksellä, kun ulkomaisten suorien sijoitusten velat kasvoivat saamia enemmän. Suomen ulkomaisten suorien sijoitusten saamia lisättiin ensimmäisellä neljänneksellä nettomääräisesti 3,6 miljardilla eurolla, mutta saamisiin liittyvät arvomuutokset vähensivät bruttosaamia ensimmäisellä vuosineljänneksellä 2,6 miljardia euroa. Suorien sijoitusten velkoja lisättiin nettomääräisesti 3,8 miljardilla eurolla ja velkoihin liittyvät muut arvomuutokset vähensivät bruttovelkoja ensimmäisellä vuosineljänneksellä 1,8 miljardia euroa.

Arvopaperisijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni vuoden 2018 ensimmäisellä neljänneksellä, arvopaperisijoitusten saamisten vähentyessä ja velkakannan kasvaessa. Arvopaperisaamia oli vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa 313,5 miljardia euroa ja arvopaperivelkoja 321,6 miljardia euroa. Saamia vähensivät ensimmäisellä neljänneksellä arvomuutokset, sillä rahoitustaloustoimien muodossa arvopaperisaamiset kasvoivat. Arvopaperisaamiset vähenivät osakkeissa ja rahamarkkinapapereissa. Sijoitusrahasto-osuuksien ja joukkovelkakirjalainojen saamiset sen sijaan kasvoivat ensimmäisellä neljänneksellä, jolloin sijoitusrahasto-osuuksien saamiskanta oli 124,4 miljardia euroa ja joukkovelkakirjojen saamiskanta 127,8 miljardia euroa. Arvopaperien velkakanta kasvoi edeltävästä neljänneksestä, mikä johtui pääasiassa osakkeiden arvomuutoksista ja nettosijoituksista. Osakkeiden velkakanta oli ensimmäisen neljänneksen lopussa 103,1 miljardia euroa. Myös joukkovelkakirjavelka kasvoi ja oli ensimmäisen neljänneksen lopussa 178,4 miljardia euroa. Sijoitusrahasto-osuuksien velkakanta sen sijaan pieneni ja oli ensimmäisen neljänneksen lopussa 24,7 miljardia euroa.

Ensimmäisellä neljänneksellä rahoitustaloustoimet kasvattivat Suomesta ulkomaille suuntautuvia muita sijoituksia, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisia lainoja, talletuksia ja kauppaluottoja nettomääräisesti 4,2 miljardia euroa. Myös Suomeen suuntautuviin muihin sijoituksiin lisättiin pääomaa nettomääräisesti

4,0 miljardia euroa. Ensimmäisen neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamia oli 125,8 miljardia euroa ja velkoja 171,6 miljardia euroa.

Suomella oli johdannaisiin liittyviä nettovelkoja vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa 0,2 miljardia euroa. Johdannaisiin liittyvät velat kasvoivat edellisestä neljänneksestä ollen vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa 20,4 miljardia euroa. Suomella oli johdannaisiin liittyviä saamia vuoden 2018 ensimmäisen neljänneksen lopussa 20,2 miljardia euroa.

Rahoitustase huhtikuussa 2018

Huhtikuussa pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen 1,1 miljardia euroa. Rahoitustaseen alaristä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten muina sijoituksina, 1,1 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, 1,8 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	9

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1
Tulot	1. Vaihtotase	25547	26456	25453	27292	26432
	1.1 Tavarat	14679	15243	14678	15380	15450
	1.2 Palvelut	6254	6257	6312	7449	6378
	1.3 Ensitulo	4317	4656	4197	4186	4284
	1.4 Tulojen uudelleenjako	298	299	266	276	320
Menot	1. Vaihtotase	24966	27770	24479	25934	25897
	1.1 Tavarat	14162	14560	14099	14962	15117
	1.2 Palvelut	6473	6897	6620	7452	6776
	1.3 Ensitulo	3503	5481	2997	2719	3107
	1.4 Tulojen uudelleenjako	827	831	763	800	897

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1606	875	-4309	-3599	-4085
	S11 Yritykset	-2282	1713	-3319	2778	-4995
	S121 Keskuspankki	42974	-9066	12983	-27809	18191
	S122 Muut rahalaitokset	-37908	9613	-14459	26299	-22968
	S123 Rahamarkkinarahastot	42	-79	76	48	-173
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	-69	1003	1089	384	1882
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-630	-1043	-1322	2086	-1205
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	1128	-638	-457	-2862	153
	S1311 Valtionhallinto	-3411	982	372	-4558	2361
	S1313 Paikallishallinto	-48	-23	77	-149	76
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1936	-1704	320	402	3582
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-124	118	330	-218	-988

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q1	2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	2427	419	4794	12674	-4435
	S11 Yritykset	-70499	-72092	-71609	-62158	-71807
	S121 Keskuspankki	79617	70465	83387	55714	73618
	S122 Muut rahalaitokset	-147394	-137904	-152277	-125658	-151461
	S123 Rahamarkkinarahastot	2500	2413	2482	2524	2344
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	52488	52697	54122	55075	55454
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-3736	-4597	-5485	-4832	-6887
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29751	28579	28104	25292	25239
	S1311 Valtionhallinto	-86219	-83056	-80126	-82329	-80901
	S1313 Paikallishallinto	-3843	-3877	-3799	-3941	-3113
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	134793	132650	134333	137821	139543
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14969	15142	15662	15166	13536

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityökalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopapererien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Pauliina Turunen 029 551 2958

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi